

26/04/2016

BR. 427

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

POTROŠAČ

USNULI GIGANT KREIRANJA ENERGETSKOG TRŽIŠTA

**MIT O ULOZI
„ZELENE ENERGIJE“**

**EU DA OSTANE
IZVAN PARISKOG
SPORAZUMA?**

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*

Kako motivisati potrošače da kreiraju buduće energetske tržište?

BRISSEL - Vizija Evropske komisije (EK) o Energetskoj uniji sa građanima u njoj srži, u kojoj potrošači preuzimaju vlasništvo nad energetskom tranzicijom, ostaće samo pohvaljena aplauzima ako je ne bude pratila istinska promena

politike, piše za **EurActiv** Simon Skillings, ekspert britanske savetodavne ekološke firme E3G. Autor naziva „veoma zavodljivom“ tu EU zamisao sistema energetske budućnosti, obeleženu novim digitalnim tehnologijama koje potrošaču omogućavaju fleksibilnost u izboru - za sebe i ceo sistem - najracionalnijeg načina potrošnje energije. Opasnost od „zavodljive“ narative leži u očekivanjima da ova energetska vizija može nadjačati praktičniju i utemeljeniju procenu postojećih trendova u ovom sektoru, navodi Skillings i konstatuje da strahuje da inicijativa EK o dizajnu tržišta električne energije može upasti u tu zamku.

Potrebna radikalna promena politike i regulative

Evropska komisija je, na prvi pogled, razumela taj izazov, pa je radikalne promene u politici i regulativi uključila u zakonodavne predloge potrebne za realizaciju koncepta Energetske unije. Ipak, signali koji stižu od zvaničnika Komisije koji rade na inicijativi, ne sugerišu radikalnu promenu načina razmišljanja.

U centru pažnje je, naime, potreba promene signala u oblasti veleprodajnih cena i poboljšanja regionalne saradnje - u oba slučaja okrenutih sektoru potrošnje. Takođe i akcentiranje načela energetske efikasnosti. Umesto da se preko promene ponašanja potrošača olakša rukovođenje energetskim sistemom, suštinska pažnja morala bi se usmeriti na pitanje kako iskoristiti nove tehnologije da bi se građanima poboljšao kvalitet života, navodi autor i konstatuje da je svima jasno da ovaj cilj zahteva ogromne investicije u oblastima efikasnosti, digitalne tehnologije, nisko-ugljeničnog grejanja i hlađenja i transporta. Za očekivati je da će potrošači reagovati kao krajnje racionalni akteri, odgovarajući ulaganjem i trošenjem na cenovne signale.

Istovremeno, investicije u proizvodnju i mreže prate regulacioni mehanizmi namenjeni uklanjanju rizika za povraćaj investicija, ili čak idu direktno na uštrb javnih finansija, navodi autor i ovu tezu ilustruje, s jedne strane, pažnji posvećenoj potrebi izgradnje mehanizama kapaciteta, umesto pitanju kako omogućiti potrošačima pravu priliku za investiranje.

Dva pitanja čekaju odgovore

Predlozi dizajniranja tržišta koji bi bili u skladu sa realizacijom vizije Energetske unije morali bi da odgovore na dva pitanja:

Prvo, kako prevazići prepreke koje ograničavaju učešće potrošača u realizaciji ovog cilja?

Drugo, kako ostvariti ravnopravnu raspodelu investicija između sektora proizvodnje, prenosa i izvora potražnje?

U zaključku, autor priloga za **EurActiv** navodi da možda nije prekasno da zvaničnici u Briselu stave potrošače u srž predloga, kako bi probudili ovog „usnulog giganta“ koji može da transformiše dizajn budućeg energetskeg tržišta. Jer, u protivnom EU se nalazi pred rizikom da će brže reagovati i probuditi tog giganta ostali delovi sveta, sa drugačijim

PUBLIC HEARING
COMMITTEE ON INDUSTRY, RESEARCH AND ENERGY
Thursday, 17 March 2016 – 15:00-17:30
JÓZSEF ANTALL BUILDING – ROOM 4Q2

New Energy Market Design

Chaired by **Jerzy BUZEK**,
Chairman of the Committee of Industry,
Research and Energy

Rapporteur: **Werner LANGEN**

regulatornim i tržišnim okruženjima, ostavljajući EU na začelju trke za stvaranje efikasnijeg, fleksibilnijeg i čistijeg energetskeg sistema. Ako se to desi, ljudi će brzo shvatiti da je Energetska unija bila velika propuštena prilika za dizajniranje tržišta.

Evropski parlament: Kako ojačati ulogu potrošača energije

STRAZBUR - Potrošači moraju dobiti veću moć u energetskeg tržištu, ocenili su članovi Energetskeg komiteta Evropskeg parlamenta i predložili kao rešenja uvođenje sistema kolektivnog ugovaranja energije, i finansijskih instrumenata koji bi podsticali ugradnju kućnih proizvodnih elektroenergetskih kapaciteta, izgradnje poluga bolje cenovne uporedivosti i omogućavanja lakše promene snabdevača i tarifnih sistema. U neobavezujućoj rezoluciji koju su usvojili, poslanici predlažu Evropskoj komisiji da u zakonodavne okvire stvaranja buduće Energetske unije uključe formiranje EU fondova za energetskeg efikasnost i bolji pristup problemu energetskeg siromaštva. Da bi se potrošačima omogućila aktivnija uloga na energetskeg tržištu, poslanici sugerišu i da se do apsolutnog minimuma uklone administrativne barijere i skrate procedure izdavanja dozvola za postavljanje sistema kućnih i komunalnih proizvodnih energetskeg sistema, sistema toplotne izolacije domova i zgrada i sl.

Poslanici takođe predlažu seriju mera namenjenih stvaranju boljih cenovnih signala potrošačima, počev od češćih i jasnijih računa, omogućavanja boljeg poređenja različitih ponuda, obaveštavanja potrošača o najpovoljnijim tarifama, uz mogućnost najjednostavnije promene snabdevača, bez plaćanja penala, lakog i pravovremenog pristupa podacima o potrošnji i sa njom povezanim troškovima i razvoj pametne mreže koja automatski odgovara na cenovne signale.

ITRE

Šefčovič: Biće jako teško uvesti novi model elektroenergetskog tržišta

BRATISLAVA - Evropska komisija bi želela da na jesen uvede novi dizajn elektroenergetskog tržišta, „ali to će biti jako teško“, rekao je u nedelju Maroš Šefčovič, potpredsednik ovog izvršnog tela EU zadužen za projekat formiranja Energetske unije. Šefčovič je, u izlaganju na jednom forumu u Bratislavi, pojasnio da je prepreka realizaciji pomenute želje u činjenici da su tržišta električne energije razvijana na različit način u svih 28 zemalja EU. „Ona su trenutno do te mere previše regulisana da tržišni signali uopšte ne funkcionišu“, objasnio je on. Prema rečima Šefčoviča, trebalo bi imati bolji uvid u pitanja vezana za proizvodnju i distribuciju energije, kao i u pojedinačne poreze, namete, subvencije, zajmove, prenosne takse unutar zemalja članica kako bi ih uporedili sa situacijom na Evropi glavnom konkurentskom tržištu SAD gde su cenovne strukture daleko jasnije. „Zasnovano na takvoj analizi, želeli bismo da očistimo strukturu cena energije u EU“, objasnio je Šefčovič.

Prema njegovim rečima, naglasak novog tržišta električne energije biće na regionalnoj saradnji. „Voleli bismo da kompanije bolje razmotre prednosti koje donosi prekogranična trgovina, jer bi više konkurencije donelo bolje cene i veću energetske sigurnost“, naglasio je Šefčovič. Potpredsednik EK je dodao da bi bilo potrebno takođe ojačati ulogu potrošača energije u oblastima slobodnog izbora snabdevača i proizvodnje energije za sopstvene potrebe. **Xinhua**

Mit o ulozi obnovljivih izvora energije - hrvatski akademik

ZAGREB - Ako svet danas troši godišnje oko 11,5 milijardi tona ekvivalentne nafte (ten) primarne energije, a do 2035. godine potrebe će dostići oko 18 milijardi ten, pitanje je, kaže hrvatski akademik Mirko Zelić, iz kojih izvora bi se proizvela sva ta energija.

Predsednik Naučnog veća za naftu i gas pri Hrvatskoj akademiji nauka i umetnosti ističe da je pitanje mogu li uopšte obnovljivi izvori do tih godina obezbediti pokrivanje makar i 30 odsto globalnih potreba za energijom. Ocene Zelića nadovezuju se na učestale procene ozbiljnih stručnjaka, da će fosilni izvori energije imati važnu ulogu u ovom stoleću. S tim u vezi i upozorenja da će pad investicija u istraživanje novih polja, zbog pada cena nafte i gasa daleko ispod projektovanih troškova proizvodnje, rezultirati energetsom krizom. „Ono što se u datim okolnostima može uraditi je traženje sinteze između fosilnih i obnovljivih energenata. Svet mora osigurati u prelaznom periodu dovoljne zalihe fosilnih goriva“, ističe Zelić i ukazuje na potencijalno novi problem manjka kadrova, zbog talasa masovnog otpuštanja u naftnoj privredi kompanijama i samim tim destimulacije opredeljenja za te oblasti obrazovanja. Obnovljivi izvori energije moraju se stoga danas gledati kao dopunski i dobrodošli, ali još ne mogu biti noseći element svetske energetike, konstatuje hrvatski akademik.

Lider.hr

Pretnja da EU ostane izvan Pariskog sporazuma

NJUJORK, BRISEL - U sedištu UN u Njujorku lideri i predstavnici više od 170 zemalja potpisali su prošle nedelje Pariski sporazum o ograničavanju rasta globalne temperature, ali on će stupiti na snagu 30 dana pošto ova „obećanja“ ratifikuje najmanje 55 država koje ispuštaju ukupno najmanje 55 odsto svih emisija gasova staklene bašte. Zvaničnici UN veruju da će se to dogoditi do 2018, ali ironijom sudbine, može se desiti da u realizaciji do sada najambicioznijeg globalnog projekta borbe protiv pregrevavanja Planete, ne nađe svoje mesto blok zemalja koji se smatra predvodnikom svetske klimatske politike - Evropska unija.

Portal **Politiko**, u tekstu pod naslovom „EU rizikuje da ostane po strani Pariskog klimatskog pakta“ dovodi u pitanje obećanje koje je u Njujorku dao domaćin poslednjeg klimatskog samita UN, francuski predsednik Francois Oland, da će EU do kraja godine, kao blok, ratifikovati Pariski sporazum. Problem koji portal naziva „teškim“, leži u tome što unutar bloka od 28 članica EU postoje duboke razlike vezane za određivanje i raspodele pojedinačnih klimatskih ciljeva smanjenja emisija ugljendioksida. Dok se te razlike ne premoste, mnoge od članica EU neće ratifikovati Pariski sporazum, jer bi time, ako ne ugasile, ono svakako dovele u veoma tešku situaciju svoje ključne privredne grane - bilo proizvođače energije iz uglja, ili nafte, bilo velike industrijske potrošače te energije.

Ako se unutar EU brzo ne nađe odgovor koji se godinama unazad uzaludno pokušavao da pronađe, sporazum može da ispuni kvotu od 55 potrebnih zemalja bez Evropske unije, ostavljajući blok u „ponižavajućoj ulozi posmatrača“ njegove realizacije. „EU neće biti dopušteno da učestvuje u kreiranju inicijalnih odluka o pravilima i proceduri sprovođenja sporazuma“, citira Politiko upozorenje sa Nemačkog instituta za međunarodna i bezbednosna pitanja.

Jasno, dva ključna funkcionera kojima je poverena energetska, odnosno klimatska politika EU, potpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič i komesar za taj resor, Migel Arias Kanjete navode da će Komisija učiniti sve kako bi se pomenuti scenario izbegao, što će - konstatuje Politiko - zahtevati dosta delikatne diplomatije.

EU zemlje su stavile do znanja da neće pokretati postupke ratifikacije dok ne saznaju koje su nacionalne ciljeve smanjenja emisija dobile za specifične sektore privrede. Taj prostor nije specificiran EU Šemom trgovine emisijama i Brisel želi da ukupno smanjenje emisija iznosi do 2030. godine 30 odsto za blok kao celinu u tim oblastima. Lideri EU su se 2014. godine složili da se rukovode osnovnim pravilom u kome bi se nacionalni ciljevi smanjenja emisija kretali u rasponu od nula, do 40 odsto. Pri tom bi zemlje sa većim dohotkom podnele veći teret od siromašnijih.

„Prvo komšija, pa ću i ja!“

BRISEL - Evropski komesar za energiju i klimatsku politiku, Migel Arias do sada je razgovarao sa 19 od 28 EU zemalja o temi određivanja njihovih nacionalnih ciljeva smanjenja emisija gasova staklene bašte, a kaže da je samo jedna od njih pokazala spremnost da i premaši tu metu. „Svi drugi su saglasni, ali samo ako i sused ispuni cilj“, dodaje Arias Kanjete.

Dodatni problem „posrednicima“ iz Evropske komisije nameće i pritisak iz zemalja koje su sprovele obilna i skupa ulaganja u obnovljive izvore, poput Nemačke i Austrije, a odnedavno i Luksemburga i Portugalije, da se EU cilj od 40% smanjenja emisija do 2030. štaviše zaoštri. S druge strane, zemlje iz centralne i istočne Evrope, kao i Italija i Irska, su protiv. **Politiko**

Pet temelja za pretvaranje Grčke u gasno čvorište

ATINA – Energetska mapa jugoistočne Evrope dramatično će se promeniti sa novim, velikim gasovodima koji će pretvoriti Grčku u energetska čvorišta, a njenu gasovodnu kompaniju DEPA u ključnog igrača diversifikaciji izvora snabdevanja tog regiona i EU u celini „ne-ruskim“ gasom, piše u utorak **New Europe**. Portal priču zasniva na pet projekata:

Grčko-Bugarski interkonektor (IGB) bi do 2018. trebalo da bude izgrađen sa inicijalnim kapacitetom od tri, a kasnije pet milijardi kubika kaspiskog, a potom i bliskoistočnog, na kraju i mediteranskog gasa godišnje. DEPA u ovom projektu sa unapred praktično rasprodatim kapacitetima ima udeo od 25%, koliko i italijanski Edison, dok drugu polovinu akcija ima bugarski BEH.

Istočno-mediteranski gasovod (EastMed) će povezati nedavno otkrivena ogromna gasna polja u jugoistočnom Mediteranu sa Grčkom. Dužina gasovoda trebalo bi da bude 1.900 kilometara, od kojih 600 preko teritorije Grčke, sa kapacitetom od 14 milijardi kubnih metara godišnje. Od jula 2014. projekat razvija grčka kompanija IGI Poseidon, u vlasništvu DEPA i Edisona (po 50%).

Interkonektor Grčka-Italija (IGI) čine dve sekcije: 590 kilometara dug kopneni deo preko Severne Grčke, koji razvija grčka DESFA i 207 km podmorskog gasovoda (gasovod Poseidon) između Grčke i Italije, koji razvija pomenuta mešovita kompanija IGI Poseidon. Inicijalni predviđeni kapacitet transporta je 14 milijardi kubika godišnje, sa potencijalom proširenja na 20 milijardi m³. Idealno je pozicioniran za transport kaspiskog, bliskoistočnog i istočno-mediteranskog gasa u Evropu, preko Grčke.

gasu preko TAP-a .

LNG in Shipping – je novi konzorcijum u koji je uključena kompanija DEPA. Poseidon Med II je u tome ključni evropski projekat sa korišćenje LNG-a kao brodarskog goriva u istočnom Mediteranu. Zajednički ga finansiraju Evropska komisija i DEPA. **NEDELJA, wpcserbia.rs**

Gasprom i Statoil niskim cenama blokiraju izvoz američkog LNG-a u Evropu

LONDON - Ono što je Saudijska Arabija, obaranjem cena nafte uradila američkoj proizvodnji nafte iz škriljaca, trenutno rade Rusija i Norveška, blokirajući prodor američkog LNG-a u Evropu zatrpavajući to tržište nikada povoljnijim cenama prirodnog gasa, piše **Bloomberg**. To im je omogućilo rast prodaje gasa u prvom kvartalu od 18% u odnosu na isti period lani. Prema Eurogasu, Gazprom i Statoil pokrili su više od polovine evropskih potreba za gasom. Inače, evropska potrošnja gasa od finansijske krize 2008. je slaba, a upravo minula blaga zima ostavila je nivo gasa u skladištima iznad petogodišnjeg proseka. Cene gasa u Velikoj Britaniji, najvećem tržištu u Evropi, pale su za 38%, a taj pad nije mogao doći u nezgodnijem trenutku za američku kompaniju Cheniere Energy koja je započela izvoz LNG-a u Evropu, poslavši za sada samo jedan tanker. Fitch procenjuje da će ovoga leta cene gasa pasti za 28%, na samo 2,88 USD/mBtu. Rusija ove godine očekuje da obori rekord u prodaji gasa u Evropi, dok Norveška očekuje slične rezultate kao lani. Posle pada potražnje za LNG-om u Aziji, Evropa je apsorbavala viškove, pa je uvoz lani porastao za 16%, međutim ako cene gasa nastave da padaju, LNG će biti cenovno poražen, a time i veliki planovi prodora američkog LNG-a na tržište Evrope, piše **Bloomberg**

Trans-jadranski gasovod (TAP) je dizajniran za transport gasa iz gigantskog azerbejdžanskog polja Šah Deniz II, nadovezujući se na turski Tanap, preko Grčke, Albanije, ispod Jadrana do Italije. DEPA je bukirala značajan kapacitet od inicijalnih 10 milijardi kubika godišnjih isporuka